

RAPPORTER

82/18

**BEHOV FOR TILSYNSORDNINGER
FOR BARN 7-12 ÅR**

AV
SUSAN LINGSOM

STATISTISK SENTRALBYRÅ
CENTRAL BUREAU OF STATISTICS OF NORWAY

RAPPORTER FRA STATISTISK SENTRALBYRÅ 82/18

**BEHOV FOR TILSYNSORDNINGER FOR BARN
7-12 ÅR**

AV
SUSAN LINGSOM

STATISTISK SENTRALBYRÅ
OSLO — KONGSVINGER 1982

ISBN 82-537-1772-5
ISSN 0332-8422

FORORD

Denne rapporten forsøker å belyse behovet for regelmessig tilsyn for skolebarn 7-12 år, av andre enn foresatte, før og etter skoletid. Det er nyttet statistikk fra arbeidskraftundersøkelsene i 1980, Undersøkelsen om kvinners arbeid ute og hjemme, Levekårsundersøkelsen 1980 og Tidsnyttingsundersøkelsen 1980-81.

Arbeidet er utført som oppdrag for Forbruker- og administrasjonsdepartementet.

Statistisk Sentralbyrå, Oslo, 5. mai 1982

Arne Øien

INNHOLD

	Side
1. Innledning	7
2. Generelt om tilsynsbehov	8
3. Foresattes nåværende arbeidssituasjon	8
4. Manglende barnepass som hinder for yrkesdeltaking	14
5. Barns evne til å passe seg selv	15
6. Bruk av tilsynsordninger	18
7. Sammendrag og konklusjon	22
Litteratur	25
Vedlegg:	
1. Bearbeidingen av arbeidskraftundersøkelsene i 1980	27
Utkommet i serien Rapporter fra Statistisk Sentralbyrå (RAPP)	30

1. INNLEDNING

Publikasjonen tar sikte på å belyse behovet for tilsynsordninger for barn i alderen 7 - 12 år. Arbeidet er utført for Forbruker- og administrasjonsdepartementet. Bakgrunnen for oppdraget er forsøksvirksomheten som departementet driver med fritidshjem. Fritidshjem er et tilsyns- og aktivitetstilbud for barn fra 7 til 10 år før og etter skoletid. Det er i dag offentlige fritidshjem med plasser for ca. 3 000 barn. Ca. 65 prosent av plassene er i Oslo, Akershus.

Det er nedsatt en styringsgruppe for forsøkene. I sin første delinnstilling, NOU 1979:20 Forsøk med fritidshjem, anslo styringsgruppen at det er et behov på ca. 30 000 plasser i fritidshjem. Anslaget var basert på opplysninger fra blant annet Undersøkelsen om gifte kvinners ønsker om og behov for sysselsetting 1968, Boforholdsundersøkelsen 1973 og Undersøkelsen om barnetilsyn 1975 samt lokale undersøkelser ved enkelte skoler i Oslo.

Styringsgruppen forbereder nå en ny delinnstilling og trenger mer aktuelle tall om behov for fritidshjems plasser.

Statistisk Sentralbyrå ble bedt om å vurdere mulighetene for og nytten av en egen undersøkelse om behov for fritidshjems plasser. Det er alltid vanskelig å kartlegge behov for og etterspørselen etter et bestemt tilbud, spesielt når tilbudet er lite tilgjengelig eller lite kjent for potensielle brukergrupper, slik tilfellet er med fritidshjem. Uten klargjøring av kostnadene ved og nytteverdien av tilbudet i forhold til alternative løsninger, blir spørsmålet om behov sært hypotetisk og lite egnet som grunnlag for anslag over etterspørselen på kortere eller lengre sikt. Innenfor rammen av en kort intervjuundersøkelse, vil en slik klargjøring av alternativene være umulig. Usikkerheten knyttet til anslagene over behovet for fritidshjems plasser vil derfor være stor.

Det foreligger i Byrået en god del datamateriale om foreldres arbeidssituasjon og om bruk av forskjellige typer tilsynsordninger. Slike data finnes blant annet i de kvartalsvise arbeidskraftundersøkelser, Undersøkelsen om kvinners arbeid ute og hjemme (1980), Levekårsundersøkelsen 1980 og Tidsnyttingsundersøkelsen 1980-81. Etter Byråets oppfatning kunne eksisterende data bearbeides slik at det langt på vei dekket departementets og styringsgruppens ønsker om å tallfeste tilsynsbehov. Kostnadene knyttet til dette er også langt mindre enn ved egen datainnsamling.

Departementet valgte å satse på utnyttelsen av eksisterende data. Byrået ble bedt om å bearbeide datamaterialet fra tilgjengelige kilder for å belyse følgende punkter:

1. Beskrive variasjoner i foreldres arbeidstid etter barnas alder.
2. Gi et anslag over behov for tilsyn for barn 7-12 år, basert på foreldrenes arbeidssituasjon.
3. Vurdere hvilken hindring mangelen på hjelp til barnepass utgjør for yrkesdeltaking.
4. Gi et anslag over udekket tilsynsbehov.
5. Beskrive hva slags tilsynsordninger barna har nå, betalingsordninger, variasjoner etter foreldrenes utdanning mv.

Departementet ønsker å vurdere nærmere aldersgrenser ved fritidshjem, som i dag er 7 - 10 år. I både Sverige og Danmark er tilbudet åpent for barn over 10 år. Byrået ble derfor bedt om å vurdere tilsynsbehov for barn i alderen 7 - 12 år.

Denne rapporten består av 7 deler, med denne innledningen som den første. I del 2 diskuteres begrepet tilsynsbehov og faktorene som kan tenkes å påvirke dette. I del 3 beskriver vi arbeidssituasjonen til foreldrene med barn i alderen 7 - 12 år og anslår tilsynsbehov for gruppen som helhet ut fra foreldrenes arbeidssituasjon. Del 4 omhandler mangelen på hjelp til barnepass som hindring i yrkesdeltaking. Tilsynsbehov for barn i de enkelte aldersgrupper er vurdert i del 5. Disse brukes til å revurdere anslaget over tilsynsbehov basert bare på foreldrenes arbeidssituasjon. I del 6 ser vi på faktisk bruk av tilsynsordninger, hva slags ordninger som brukes i forskjellige situasjoner, hvor mange betaler for ordningene mv. Del 7 inneholder oppsummering og konklusjon. Som vedlegg følger en beskrivelse av vår hoveddatakilde - et utvalg av foresatte til barn 0-12 år, avledet fra utvalget til arbeidskraftundersøkelsene i 1980.

2. GENERELT OM TILSYNSBEHOV

I denne rapporten bruker vi begrepet tilsynsbehov om behov for regelmessig tilsyn for barn før og etter skoletid av andre enn foresatte. Tilsyn er et sammensatt begrep. Det innebærer et ansvar for omsorgsfunksjoner dvs. for å yte det umiddelbare stell og hjelp som barn trenger i daglige gjøremål. Det innebærer en kontrollfunksjon. Barnets atferd reguleres for å verne det mot farer og for å holde adferden innenfor tillatte grenser. Behovet for stell- og kontrollsider ved tilsyn avtar normalt etterhvert som barnet utvikler selvstendighet i daglige gjøremål og aksepterer reglene for hva som er tillatt og ikke tillatt atferd. Stell og kontroll alene gir dårlig grunnlag for barnets utvikling. For å være mer enn oppbevaring, må tilsyn også innebære aktivt samvær med barna. Behov for dette avtar nok også med alder og med barnets økende selvstendighet, men avtar i et langsommere tempo enn tilfellet er med behov for stell og kontroll.

Tidsreferansen som danner rammen for våre diskusjoner om tilsynsbehov, er noen timer før og etter skoletid. Selv om hver enkelt periode er kort, kan de tilsammen utgjøre adskillige timer i løpet av en uke. Barns tilsynsbehov må derfor vurderes vel så mye med utgangspunkt i samlet ukentlig tid som med utgangspunkt i de få timer på en enkelt formiddag eller ettermiddag. I tillegg kommer alle dager med skolefri eller ferie.

Et barn kan sies å ha behov for tilsyn dersom han/hun ikke er moden nok til å passe seg selv i en bestemt situasjon. Dette er et skjønsspørsmål som i en viss fase i utviklingen, vil være vanskelig å avgjøre. Utviklingen går sjelden jevnt, og situasjoner er sjelden helt like. Både foreldrene og barna må prøve og feile seg fram. Foreldre og barn kan ha forskjellige oppfatninger om et tilsynsbehov er tilstede. Også foreldrene kan tenkes å være uenige seg imellom om et barn har nådd tilstrekkelig modenhet til å passe seg selv. Normene som påvirker oppfatninger om dette, vil nok variere fra et miljø til ett annet.

Hvor store krav som stilles til modenhet når et barn skal passe seg selv vil også variere. Er utemiljøet fysisk og sosialt trygt, vil tilsynsbehovet straks bli mindre enn når det motsatte er tilfellet. Lekekameraters modenhet kan være en viktig faktor i den første tiden da et barn har nok med å passe seg selv. Også eldre søsken vil kunne gi et barn støtte og den nødvendige tryggheten til å klare seg uten tilsyn fra voksne. Finnes det noen voksne i nærmiljøet, som et barn kan henvende seg til i en krisesituasjon, som f.eks. foresatte til en lekekamerat, vil det kunne klare seg uten direkte tilsyn tidligere enn ellers. Ansvar for egenaktivisering blir lettere å overta for barn dersom tilbudet på fritidsaktiviteter er godt utviklet i nærmiljøet.

Behovet for regelmessig tilsyn av andre enn foresatte henger som oftest sammen med foresattes yrkesaktivitet, skolegang o.l. Tilsynsbehov utover det vanlige kan imidlertid medføre behov for regelmessige tilsynsordninger som avlastning for foreldre til funksjonshemmede barn, uavhengig av foresattes yrkesaktivitet.

For de aller fleste yrkesaktive er arbeid og hjem helt adskilte sfærer. De fleste har ingen muligheter til regelmessig å utøve tilsynsfunksjoner overfor egne barn i arbeidstiden. Med mindre unntak utøver foresatte tilsyn overfor egne barn bare i den tiden foresatte har fri fra inntektsgivende arbeid og er hjemme. Dess lengre foresattes fravær utover skoletiden er, dess større må et barn være for å passe seg selv og dess større er behovet for etablering av en eller annen regelmessig tilsynsordning for barnet.

3. FORESATTES NAVERENDE ARBEIDSSITUASJON

3.1. Generelt om yrkestilpassninger

I de aller fleste barnefamilier har faren fulltids yrkesarbeid. Morens yrkesaktivitet varierer, og det er først og fremst gjennom henne at familieenheten tilpasser seg barnas tilsynsbehov. Dersom foresatte vil dekke et tilsynsbehov selv, enten av egne ønsker eller på grunn av mangelen på andre løsninger, må yrkesaktiviteten til minst én av dem tilpasses skolens system.

Skolens hverdag stiller et sett med krav til foresattes arbeidssituasjon. Skoledagen er kort de første årene og mange barn begynner og slutter skolen til forskjellige tider, på forskjellige dager. Skolens planleggingsdager og ferie stiller et annet sett med krav. Barn har ca. 180 skoledager pr. år. Til sammenligning har en vanlig arbeidstaker med fem dagers uke omlag 250 arbeidsdager pr. år medregnet 21 dagers ferie.

En mulig tilpassing for familier med to foresatte er forskyvninger av arbeidstiden/valg av forskjellige skiftordninger o.l., slik at minst en av de foresatte er hjemme utenom skoletid. De aller fleste jobber er imidlertid på dagtid. I følge Levekårsundersøkelsen 1980 har omlag 80 prosent av alle ansatte dagtid som arbeidsordning. (Iversen 1982) Selv om fleksitidsordninger har blitt mer vanlig de seinere år, er mulighetene for å dekke tilsynsbehovet bare gjennom forskyvninger av fulltidsarbeid svært begrenset.

En mer utbredt tilpassing er at moren arbeider mindre enn heltid. Enten er hun hjemme på fulltid, eller er hennes fravær fra hjemmet utenom skoletiden begrenset til hva hun synes barnet tåler. Det er særlig blant deltidsansatte at en finner tidlig morgen og kveldsarbeid, (Iversen 1982) noe som tyder på at en kombinasjon av tilpassningsstrategier ofte er nødvendig.

Vi vet lite om hvordan familier der begge foreldre, eventuelt enslig forsørger, er i arbeid, innretter seg på dagene barna har fri fra skolen, i den lange sommerferien mv. Sikkert er det i alle fall at individuelle løsninger dominerer, og at mange kan tenkes å ha vanskeligheter med organisering av løsninger fra gang til gang. I denne rapporten tar vi imidlertid utgangspunkt i tilsynsbehovet knyttet til vanlige skoledager.

3.2. Graden av yrkesaktivitet

Vi skal bruke datamaterialet fra Arbeidskraftsundersøkelsene i 1980 supplert med registeropplysninger om alder på egne barn, til å beskrive foresattes nåværende arbeidssituasjon. Dette grunnlaget gjøres nærmere rede for i vedlegg 1.

Tabell 1 viser arbeidssituasjonen hos ektepar med barn 0-12 år. Arbeidstid er registrert i form av antall timer inntektsgivende arbeid som ble utført i en bestemt uke. Faktisk arbeidsinnsats vil kunne variere fra uke til uke blant annet på grunn av sykefravær og overtidsarbeid. Det er derfor en viss usikkerhet knyttet til bruk av disse tall som mål på vanlig yrkestilpassing på individnivå. Vi antar imidlertid at stabiliteten i arbeidsinnsatsen er tilstrekkelig stor til at antall timer utført i en bestemt uke, kan brukes som mål på vanlig arbeidstid i de fleste tilfeller. De som var midlertidig fraværende fra sitt arbeid i referanseuken, faller imidlertid utenom.

I tabell 1 har de som var i førstegangsmilitærtjeneste, sivilarbeidstjeneste eller som var studenter uten inntektsgivende arbeid, blitt gruppert sammen med personer som utførte 30 timer eller mer inntektsgivende arbeid i undersøkelsesuken. Denne sammenslåingen er foretatt fordi disse gjøremål antas å medføre betydelig fravær fra hjemmet og/eller betydelig reduksjon i mulighetene til å utøve tilsynsfunksjoner overfor barna.

Tabell 1. Ektepar med barn 0-12 år i grupper for barnas alder, etter ektefellenes arbeidssituasjon. Prosent

	I alt	Kvinner yrkesaktiv 30 timer eller mer, mannen yrkesaktiv, vernepliktig/student	Kvinner yrkesaktiv 20-29 timer, mannen yrkesaktiv, vernepliktig/student	Kvinner yrkesaktiv 1-19 timer, mannen yrkesaktiv, vernepliktig/student	Kvinner midlertidig fraværende fra sitt arbeid, mannen yrkesaktiv, vernepliktig/student	Kvinner ikke yrkesaktiv, mannen yrkesaktiv/vernepliktig/student	Andre/uopp-gitt	Tallet på observasjoner
Alle	100	20	16	18	6	37	3	2 231
<u>Med barn i aldersgruppen¹⁾</u>								
0- 3 år	100	14	10	14	7	51	4	613
4- 6 "	100	15	14	20	6	43	2	896
7 "	100	14	12	23	6	41	4	339
8 "	100	20	17	19	7	35	2	341
9-10 "	100	20	16	20	5	35	3	676
11-12 "	100	23	20	20	5	28	4	720

1) Ektepar med barn som tilhører forskjellige aldersgrupper, f.eks. en 5-åring og en 7-åring regnes med flere ganger. I dette eksempelet regnes de med som ektepar med barn 4-6 år og som ektepar med barn på 7 år.

K i l d e: Arbeidskraftundersøkelsene i 1980.

I 60 prosent av ekteparene med barn 0-12 år er begge ektefeller yrkesaktive. I om lag 20 prosent arbeidet begge ektefeller 30 timer eller mer pr. uke.

Tabell 1 viser en klar sammenheng mellom yrkestilpassing og alder på barna. Mens begge ektefeller er yrkesaktive i 45 prosent av alle ektepar med barn 0-3 år, er tilsvarende andel for ektepar med barn 7, 8, 9-10 og 11-12 år henholdsvis 55, 63, 61 og 68 prosent. Kort og lang deltidsløsning for kvinner er dominerende yrkesaktive tilpassinger.

Tabell 2 viser gjennomsnittlig arbeidstid pr. uke for ektepar med barn i forskjellige aldersgrupper. Gjennomsnittlig arbeidstid for ektepar (summen av ektefellenes arbeidstid) øker med alder på barna. Ektepar med barn 0-3 år hadde gjennomsnittlig arbeidstid i alt på 48 timer pr. uke mens for dem med barn 11-12 år var tallet 55 timer pr. uke. Variasjonen skyldes forskjeller i gjennomsnittlig arbeidstid for gifte kvinner med barn i forskjellige aldersgrupper.

Blant yrkesaktive gifte mødre var det forholdsvis lite økning i gjennomsnittlig arbeidstid etter barnas alder. Gjennomsnittlig arbeidstid for dem med barn 0-3 år var 20 timer pr. uke, mens tilsvarende tall for dem med barn 11-12 år var 23 timer.

Ser vi spesielt på yrkesaktive mødre til 7-åringer finner vi at de hadde gjennomsnittlig litt kortere arbeidstid pr. uke enn yrkesaktive mødre med yngre barn. Tallene kan tyde på at arbeidsinnsatsen reduseres litt rundt barnas skolestart enten formelt gjennom redusert arbeidstid, eller gjennom økt fravær, permisjoner mv. Tallene er imidlertid usikre.

Tabell 2. Samlet arbeidstid for ektepar med barn 0-12 år i grupper for barnas alder. Gjennomsnitt pr. uke. Timer¹⁾

	Barn i aldersgrupper					
	0-3 år	4-6 år	7 år	8 år	9-10 år	11-12 år
Ektepar med barn	48	51	50	53	54	55
Kvinner arbeidstid	10 (611)	11 (894)	10 (338)	13 (340)	14 (675)	16 (719)
Menns arbeidstid	39 (608)	40 (885)	40 (335)	40 (336)	40 (666)	39 (712)
Ektepar der begge ektefeller er yrkesaktive	60	60	57	62	63	63
Kvinner arbeidstid	20 (272)	20 (478)	18 (182)	21 (210)	22 (406)	23 (413)
Menns arbeidstid	40 (270)	40 (476)	39 (181)	41 (207)	41 (403)	40 (481)
Ektepar der bare mannen er sysselsatt	41 (317)	41 (397)	44 (146)	41 (126)	42 (42)	41 (41)

1) Uoppgitt arbeidstid holdt utenom. 2) Tallet på observasjoner i parentes.

K i l d e : Arbeidskraftundersøkelsene i 1980.

Tabell 3 viser enslige forsørgeres arbeidstid. I alt var 65 prosent av enslige forsørgere med barn 0-12 år yrkesaktive, og ca. 40 prosent hadde arbeidstid på 30 timer eller mer pr. uke. Igjen ser vi at det er positiv sammenheng mellom arbeidstid og barnas alder. Blant enslige forsørgere med barn 0-3 år var det 26 prosent som hadde arbeidstid på 30 timer eller mer. For dem med barn på 7 år og på 11-12 år var tilsvarende tall henholdsvis 33 og 40 prosent.

Tabell 3. Enslige forsørgere med barn 0-12 år i grupper for barnas alder, etter arbeidstid pr. uke

	I alt	30 timer ¹⁾ eller mer	Prosent				Ikke yrkes- aktiv	Gjen- nomsnitt- lig arbeids- tid ²⁾	Tallet på observasjoner
			20-30 timer	1-19 timer	Midlertidig fraværende	Timer			
Alle	100	39	7	13	6	35	16	325	
<u>Med barn i alders-</u>									
<u>gruppen</u>									
0- 3 år	100	26	3	13	5	53	11	79	
4- 6 "	100	29	6	10	6	49	12	93	
7 "	100	33	8	8	7	44	15	39	
8 "	100	37	5	14	9	35	17	43	
9-10 "	100	49	9	15	2	25	23	81	
11-12 "	100	40	9	11	7	33	19	91	

1) Omfatter også studenter. 2) Uoppgitt arbeidstid er holdt utenfor.

K i l d e : Arbeidskraftundersøkelsene i 1980.

3.3. Yrkestilpassinger til skolestart

I Undersøkelsen om kvinners arbeid ute og hjemme (1980) ble kvinners yrkesaktivitet fra 1970 til 1980 kartlagt i detalj. Vi bygger på opplysninger fra denne undersøkelsen når vi i tabell 4 ser på yrkesaktiviteten til kvinner som har barn født i 1969 og 1970. Yrkesaktivitet registreres for disse kvinnene på tre tidspunkter: 1. januar året barnet fyller 7 år, 1. januar året barnet fyller 8 år og til slutt 1. januar året barnet fyller 9 år. Av dem som var yrkesaktive et halvt år før barnet begynte på skolen, var hele 97 prosent fremdeles yrkesaktive ett år seinere og 96 prosent var yrkesaktiv på alle tre tidspunkter. Det er lite som tyder på at skolestarten er så vanskelig for yrkesaktive mødre at de må slutte i arbeidet. Vi har imidlertid tidligere vist tall som kan tyde på at arbeidstiden reduseres noe.

Av dem som ikke var yrkesaktive et halvt år før barnets skolestart, var 82 prosent fremdeles ikke yrkesaktive etter ett år og 63 prosent var ikke yrkesaktive på alle tre tidspunktene. Økningen i yrkesaktivitet var like sterk mellom årene barna fylte 7 og 8 år og mellom årene barna fylte 8 og 9 år. Dette tyder heller ikke på at skolestart oppleves som en spesielt vanskelig tid til å begynne inntektsgivende arbeid. For mange er det nok heller det motsatte. Skolestart representerer det første tilbud mange har for avlastning i tilsynsfunksjonen.

Tabell 4. Yrkesaktivitet blant kvinner med barn født 1969 eller 1970, pr. 1. januar i årene barna fylte henholdsvis 7, 8 og 9 år. Prosent

	Samme yrkesstatus 1. januar året barnet fyller 7 og 8 år	Samme yrkesstatus 1. januar året barnet fyller 7, 8 og 9 år	Tallet på observasjoner
<u>Yrkesaktiv</u>			
1. januar året barnet fyller 7 år	97	96	153
<u>Ikke yrkesaktiv</u>			
1. januar året barnet fyller 7 år	82	63	124

K i l d e : Kvinners arbeid ute og hjemme (1980)

3.4. Tilsynsbehov utfra nåværende arbeidssituasjon

I mangel på et direkte mål på tilsynsbehov skal vi forsøke å lage indirekte mål for dette ved å tallfeste flere forhold som påvirker tilsynsbehovet. Et av de viktigste av disse forhold er foresattes nåværende arbeidssituasjon. I første omgang forutsetter vi at alle barn 7-12 år har et behov for regelmessig tilsyn av andre enn foresatte dersom deres foresatte (begge foresatte) arbeider over et visst antall timer pr. uke. (Definisjon A)

Vi skal bruke to timegrenser og beregne tilsynsbehov utfra en grense på 20 og på 30 timer pr. uke. Timegrensene er valgt noe vilkårlig. Arbeidstiden under 20 timer kan også medføre behov for en tilsynsordning dersom arbeidstiden er dårlig synkronisert/faller i liten grad sammen med skoletiden o.l. Forskyvninger i arbeidstiden ektefeller imellom kan gjøre ekteparet uavhengig av tilsynsordninger selv om begge arbeider mer enn 20 timer pr. uke. Vi har ingen opplysninger i arbeidskraftsundersøkelsene om hvilke dager i uken eller hvilke tider på døgnet intervjupersonen arbeider og må derfor bare ta utgangspunkt i ukentlig arbeidstid. Vi antar at en viktig motivasjon for å velge kort deltidsarbeid (1-19 timer) nettopp er å unngå behov for en tilsynsordning for barna mens dette blir vanskeligere dess lengre arbeidstiden er utover dette minimum.

I tabell 5 og 6 anslår vi hvor mange barn det er mellom 7 og 12 år som har foresatte med forskjellige arbeidssituasjoner. I tabell 5 gis tall for barn til ektepar, i tabell 6 tall for barn til enslige forsørgere.

På en tilsvarende måte som i tabell 1 er barna til dem som er i første gangs militærtjeneste, sivilarbeidstjeneste, og til studenter uten inntektsgivende arbeid slått sammen med barna til dem som har utført 30 timer eller mer inntektsgivende arbeid pr. uke.

Vanlig arbeidstid er beregnet for foresatte som var midlertidig fraværende. Vi antar at denne gruppen har samme fordeling etter arbeidstid som personer som har utført inntektsgivende arbeid i undersøkelsesuken. Barna er da gruppert etter de beregnede vanlige arbeidstider.

Estimeringsmetoden er gjort nærmere rede for i vedlegget.

Tabell 5. Barn 7-12 år til ektepar i grupper for arbeidssituasjon og barnets alder. 1000

	I alt	Barnets alder			
		7 år	8 år	9-10 år	11-12 år
Mor yrkesaktiv 30 timer eller mer pr. uke. Far yrkesaktiv, vernepliktig/student	76	8	13	25	30
Mor yrkesaktiv 20-29 timer pr. uke. Far yrkesaktiv, vernepliktig/student	66	7	11	22	26
Mor yrkesaktiv 1-19 timer pr. uke. Far yrkesaktiv, vernepliktig, student	77	13	12	25	26
Mor ikke yrkesaktiv. Far yrkesaktiv, vernepliktig, student	116	22	20	41	34
Andre	12	2	1	4	5

K i l d e : Arbeidskraftundersøkelsene i 1980.

Tabell 6. Barn 7 til 12 år, til enslige forsørgere¹⁾ i grupper for forsørgerenes arbeidssituasjon og barnets alder. 1000

	I alt	Barnets alder			
		7 år	8 år	9-10 år	11-12 år
Foresatt yrkesaktiv 30 timer eller mer pr. uke	21	4	3	7	7
Foresatt yrkesaktiv 20-29 timer pr. uke	3	1	0	1	1
Foresatt yrkesaktiv 1-19 timer pr. uke	6	1	1	2	2
Foresatt ikke yrkesaktiv	14	3	3	3	5

1) Barn til samboende regnes med.

K i l d e : Arbeidskraftundersøkelsene i 1980.

Anslår vi tilsynsbehovet ut fra timegrensen på 20 timer, var det i alt i 1980 ca. 166 000 barn i alderen 7-12 år som hadde behov for tilsyn av andre enn foresatte. Av disse var 24 000 barn til enslige forsørgere som arbeidet 20 timer eller mer i uken, mens 142 000 var barn til yrkesaktive ektepar der begge ektefeller arbeidet 20 timer eller mer i uken. (Definisjon A.1.)

Setter vi timegrensen høyere og definerer tilsynsbehov utfra en arbeidstid på 30 timer pr. uke eller mer, hadde ca. 97 000 barn i alderen 7-12 år et behov for tilsyn av andre enn foresatte. Av disse var 21 000 barn til enslige forsørgere og 76 000 barn til yrkesaktive ektepar. (Definisjon A.2)

Estimatene kan tolkes som en øvre grense på tilsynsbehov med utgangspunkt i nåværende arbeidssituasjon. De tar verken hensyn til praktiske tilsynsløsninger slik som eldre søsken som kan passe mindre barn, eller at foreldrene kan arbeide til forskjellige tider på døgnet mv. De tar heller ikke hensyn til forskjeller i barns evne til å passe seg selv. Dette siste hensyn kommer vi tilbake til i del 5.

4. MANGLENDE BARNEPASS SOM HINDRER SYSSELSETTING

Nåværende arbeidssituasjon alene gir et utilstrekkelig grunnlag for å anslå størrelsen av tilsynsbehov. Den observerte arbeidssituasjonen må sees som resultat av en tilpasning av ønsker, forpliktelser og muligheter. Noen av dem som er hjemmeværende eller som har kort deltidsarbeid (1-19 timer) har nok valgt disse tilpasninger blant annet fordi det ikke fantes andre passende løsninger for barnas tilsynsbehov. Disse må også sies å ha et behov for tilsynsordninger.

I avsnitt 3 kom vi fram til anslag over tilsynsbehov utfra foresattes nåværende arbeidssituasjon. Når vi brukte timegrensen på 20 timer pr. uke var det 166 000 barn som trengte tilsyn (A.1). Med en 30 timers grense var tallet 97 000 barn (A.2).

I dette avsnitt ser vi på tilsynsbehov utfra den ønskede arbeidssituasjonen.

4.1. Ønsker arbeid

Tabell 7 viser den viktigste årsak til at ikke yrkesaktive personer med barn 7-12 år, som ønsker sysselsetting, ikke søker arbeid. Grunnen som ble oppgitt var oftest mangelen på passende arbeid. Om lag 40 prosent svarte at dette var den viktigste årsak til at de ikke søkte arbeid. Den nest viktigste årsak for å ikke søke arbeid var mangelen på hjelp til barnepass. Nærmere 30 prosent oppgav dette som viktigste årsak, noe som tilsvarer om lag 6 000 personer. Spørsmålet var formulert slik at det gjaldt familien som enhet, dvs. at det gjaldt mangelen på hjelp til barnepass av minst ett barn uten å spesifisere hvilket eller hvilke barn det gjaldt. Vi må derfor se nærmere på alderssammensetningen av barneflokkene for å kunne vurdere tilsynsbehov spesielt for barn i 7-12-årsalderen. Dersom yngste barn i familien var under 7 år ble mangelen på hjelp til barnepass oppgitt som viktigste årsak av 52 prosent. Var derimot yngste barn i familien 7-12 år, oppgav bare 11 prosent mangelen på hjelp til barnepass som viktigste årsak. Ut fra dette vil vi anslå at det mangler hjelp til barnepass av om lag 2 000 barn i 7-12-årsalderen. I de resterende tilfeller er det heller mangel på hjelp til pass av førskolebarn som skaper hinder for ønsket yrkesdeltaking.

I alt var det ca. 24 000 ikke yrkesaktive foresatte til barn 7-12 år som ønsket arbeid. Skulle arbeidsmarkedssituasjonen bedre seg for disse eller andre hindringer til yrkesdeltaking fjernes, vil et tilsynsbehov melde seg for barna til dem som arbeidet over et visst minimum. Antar vi at denne gruppen vil ta arbeid i samme omfang som dem som er yrkesaktiv i dag, vil om lag 1 500 foresatte arbeide 20 timer pr. uke; 9 000 vil arbeide 30 timer eller mer pr. uke. Dette vil tilsi et tilsynsbehov hos rundt regnet 20 000 barn hvis timegrensen på 20 timer brukes, 12 000 barn hvis vi bruker en timegrense på 30 timer pr. uke.

Tabell 7. Ikke yrkesaktive med barn 7-12 år og som ønsker arbeid i grupper for yngste barns alder, etter viktigste årsak for å ikke søke arbeid. Prosent

	I alt	Mangel på passende arbeid	Mangel på hjelp til barnepass	Mangler hjelp hjemme	Gikk på skole/studerte	Svak helse	Annet	Tallet på observasjoner
Alle	100	39	28	3	5	10	15	154
Yngste barn 0-6 år	100	33	52	3	3	2	6	66
Yngste barn 7 til 12 år	100	44	11	3	6	15	21	89

K i l d e : Arbeidskraftundersøkelsene i 1980.

4.2. Ønsker lengre arbeidstid

Vi kan ikke tallfeste hvor mange av dem med kort deltidsarbeid som ville ha valgt lengre arbeidstid dersom det fantes akseptable tilsynsordninger for barna. Vi kan imidlertid antyde størrelsesorden av denne gruppen ved å se på arbeidstidsønsker til gifte mødre sysselsatt på deltid. Opplysninger er hentet fra Statistisk Sentralbyrå Deltidsundersøkelsen 1978. Tabell 8 viser at om lag 14 prosent av gifte kvinner med barn under 16 år og som arbeider 1-19 timer pr. uke, ønsker seg en arbeidstid på 20 timer eller mer pr. uke.

Vi har tidligere sett at 83 000 barn i alderen 7-12 år hadde en foresatt som arbeidet 1-19 timer pr. uke (tabell 5 og 6). Vi antok at disse barn ikke hadde behov for tilsyn av andre enn foresatte. Skulle anslagsvis 10-15 prosent av mødre til disse barn ønske en arbeidstid på over 20 timer pr. uke, vil rundt regnet 10 000 barn trenge en eller annen form for tilsynsordning når 20 timers grense brukes. Bruker vi 30 timers grense ville om lag 3 000 barn trenge tilsyn.

Tabell 8. Gifte kvinner med barn under 16 år sysselsatt 1-19 timer pr. uke, etter ønsket arbeidstid. Prosent

	I alt	Ønsker lengre arbeidstid			Ønsker kortere arbeidstid	Ønsker ingen forandring	
		I alt	Under 19	20-29			30 timer
Alle	100	19	6	10	4	3	77

K i l d e : Deltidsundersøkelsen 1978.

Legger vi sammen anslagene over tilsynsbehov basert på foresattes ønskede arbeidssituasjon (avsnitt 4) og nåværende arbeidssituasjon (avsnitt 3), får vi et totalt anslag på 196 000 barn når 20 timers grense benyttes (Definisjon B.1). Med 30 timers grense får vi et anslag på ca. 112 000 barn (Definisjon B.2).

5. BARNAS EVNE TIL Å PASSE SEG SELV

Anslagene over tilsynsbehov ut fra foresattes nåværende eller ønsket arbeidssituasjon er svært høye, 112 000 eller 196 000 avhengig av definisjonen.

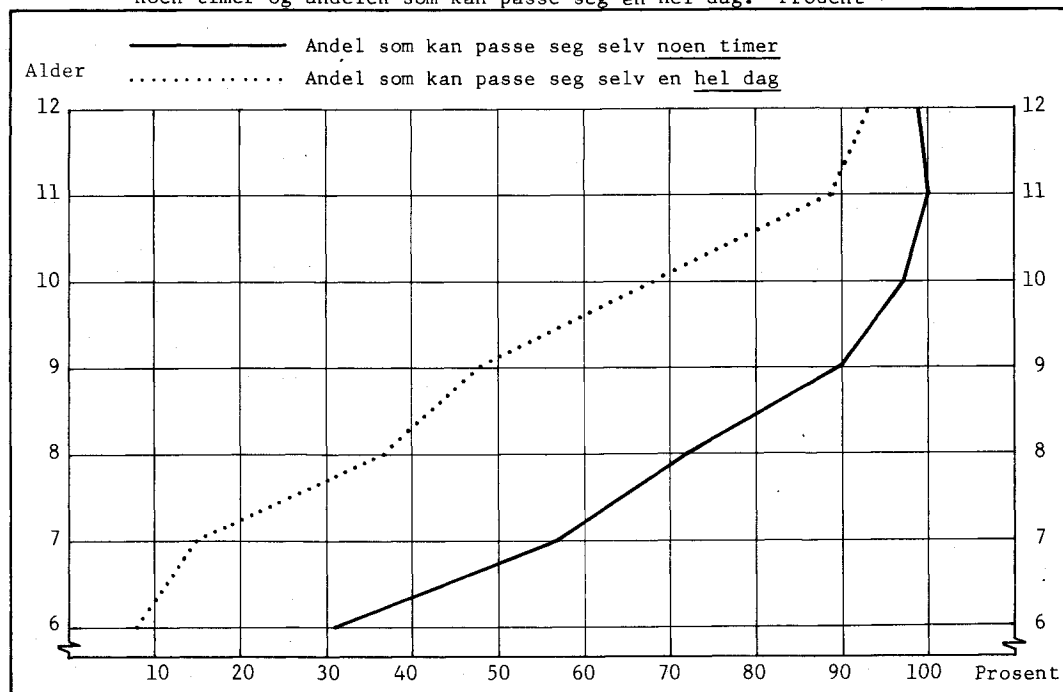
I beregningen av disse tall har vi forutsatt at alle barn i alderen 7-12 år trenger tilsyn dersom foresattes nåværende eller ønsket arbeidstid var over et viss minimum.

5.1. Vurdering av barns evne til å passe seg selv

Barnets evne til å passe seg selv øker med alder, og behovet for tilsyn av voksne avtar. Det er derfor urimelig å forutsette f.eks. at 12-åringer har like store behov for tilsyn som 7-åringer. Individuelle variasjoner forekommer. Noen barn er tidlig modne, andre seint. De kravene som stilles til barna som skal passe seg selv, varierer med sammensetning av barneflokk, bomiljø mv. Likevel finnes det nok en viss regelmessighet knyttet til normal utvikling av selvstendighet og til oppfatninger av denne.

I Tidsnyttingsundersøkelsen 1980-81 ble foresatte bedt om å vurdere hvert barns evne til å passe seg selv i forskjellige situasjoner. Spørsmålsformuleringen var slik at de fleste svarte nok ut fra hvordan barnet mestrer enkelte tilfeller av fravær av voksen. Resultatene viser en klar sammenheng mellom barnets alder og evnen til å passe seg selv. I følge foresattes vurdering kunne nesten en tredjedel av alle 6-åringer, over halvparten av alle 7-åringer og praktisk talt alle barn 10 år og over passe seg selv noen timer (men ikke nødvendigvis regelmessig). Å passe seg selv en hel dag, f.eks. i forbindelse med skolefri, kunne bare 15 prosent av 7-åringer, 37 prosent av 8-åringer. Selv blant 12 åringer var det 7 prosent som ikke kunne passe seg selv en hel dag ifølge foresattes vurdering.

Figur 1. Andel av barn i forskjellige aldersgrupper som kan passe seg selv (være alene) noen timer og andelen som kan passe seg en hel dag. Prosent¹⁾

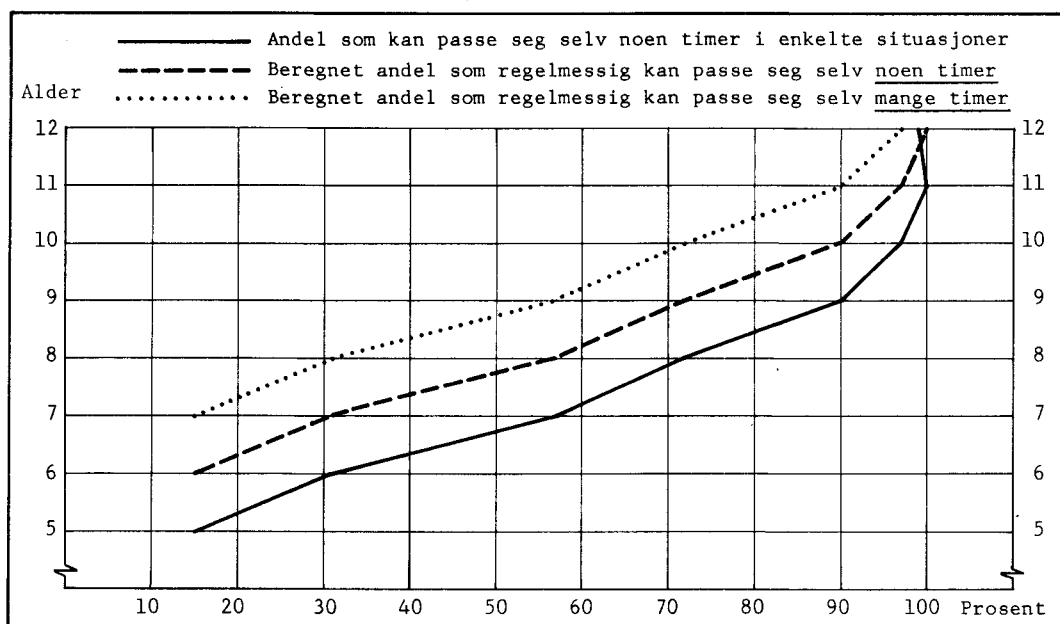
1) Tidsnyttingsundersøkelsen bygger på et personutvalg. I utvalget av barn som vi avleder på grunn av tidsnyttingsutvalget, vil barn til gifte/samboende ha høyere sannsynlighet for å komme med enn barn til enslige forsørgere. Resultatene er veide for å kompensere for dette.

Kilde: Tidsnyttingsundersøkelsen 1980-81

Vi antar at barnets første erfaringer med å passe seg selv gjøres i enkelte situasjoner med kortvarige fravær av voksne. Bare etter at et barn har gjennomgått denne fasen i selvstendighetsutvikling, vil det være mulig for det å passe seg selv regelmessig noen timer. På tilsvarende måte vil evnen til å passe seg selv regelmessig noen timer være en nødvendig forutsetning for utviklingen av evnen til å passe seg selv mange timer, på regelmessig basis.

Figur 1, som viser barns evner til å passe seg selv i enkelte situasjoner, kan ikke uten videre brukes til å beskrive deres evne til å passe seg selv i situasjoner knyttet til regelmessig fravær av foresatte, spesielt der fraværet er langvarig. I figur 2 forsøker vi å anslå barnas evner til å passe seg selv i disse situasjoner. Vi tar utgangspunkt i figur 1, andel som kan passe seg selv noen timer. Vi legger til ett år på alderen for utvikling av evner til å passe seg selv regelmessig noen timer og ytterligere ett år for å klare dette over mange timer. Vi antar at utviklingen av disse evner tar samme formen som utvikling av evnen til å passe seg selv noen timer i enkelte situasjoner. Kurvene bare forflyttes henholdsvis ett og to år. Om lag 70 prosent av 8-åringer kan passe seg selv noen timer i enkelte situasjoner. Vi bruker dette tall som estimat for andel av 9-åringer som kan gjøre dette regelmessig og for 10-åringer som kan gjøre dette mange timer.

Figur 2. Andel barn i forskjellige aldersgrupper som regelmessig kan passe seg selv noen timer i enkelte situasjoner. Prosent

Kilde: Tidsnyttingsundersøkelsen 1980-81

5.2. Revurderte anslag over behov for tilsyn

Vi skal nå bruke disse anslag over barnas evne til å passe seg selv sammen med opplysninger om foresattes nåværende eller ønsket arbeidssituasjon for å gi et revurdert anslag over behov for tilsynsordninger. I dette revurderte anslag antar vi at barn har behov for tilsynsordninger dersom de ikke kan passe seg selv i tiden deres foresatte er borte fra hjemmet på grunn av nåværende eller ønsket arbeidssituasjon. Denne definisjon skal vi kalle definisjon C for å skille den fra definisjon A som bygger bare på foresattes nåværende arbeidssituasjon og definisjon B som bygger på både nåværende og ønsket arbeidssituasjon til foresatte. Anslag over tilsynsbehov i følge definisjon C beregnes ved å multiplisere antall barn som har foresatte i en bestemt arbeidssituasjon, med prosentandel av barn som ikke kan passe seg selv i den aktuelle arbeidssituasjonen. Beregningene som vises i tabell 7 er utført for de forskjellige aldersgrupper.

Tabell 7. Beregning av tilsynsbehov for barn 7-12 år ut fra foresattes nåværende eller ønsket arbeidssituasjon og barnas evne til å passe seg selv

	I alt	7 år	8 år	9-10 år	11-12 år
Barn til foresatte med nåværende eller ønsket arbeidstid på 30 timer eller mer. 1 000	112	14	19	37	42
Andel barn som ikke kan passe seg selv mange timer. Prosent	-	85	70	40	5
Barn til foresatte med nåværende eller ønsket arbeidstid på 30 timer eller mer og som ikke kan passe seg selv mange timer. 1 000	42	12	13	15	2
Barn til foresatte med nåværende eller ønsket arbeidstid på 20-29 timer. 1 000	84	10	13	28	33
Andel barn som ikke kan passe seg selv noen timer. Prosent	-	70	40	5	5
Barn til foresatte med nåværende eller ønsket arbeidstid på 20-29 timer og som ikke kan passe seg selv noen timer. 1 000	15	7	5	1	2

Bruker vi 20 timers grense, hadde i alt 57 000 barn i alderen 7-12 år behov for regelmessig tilsyn av andre enn foresatte i følge definisjon C, 42 000 av disse hadde foresatte med nåværende eller ønsket arbeidstid på 30 timer eller mer pr. uke.

Tabell 8. Barn 7-12 år med tilsynsbehov ut fra forskjellige definisjoner av behov. 1 000

Definisjon	I alt	7 år	8 år	9-10 år	11-12 år
B.1 Nåværende eller ønsket arbeidstid til foresatte 20 timer eller mer pr. uke	196	25	30	67	75
B.2 Nåværende eller ønsket arbeidstid til foresatte 30 timer eller mer pr. uke	112	14	19	37	42
C.1 Nåværende eller ønsket arbeidstid på 20 timer pr. uke og barnas evne til å passe seg selv	57	19	18	16	4
C.2 Nåværende eller ønsket arbeidstid på 30 timer eller mer og barnas evne til å passe seg selv	42	12	13	15	2

6. BRUK AV TILSYNSORDNINGER

6.1. Andel med regelmessig tilsyn

Vi skal nå se nærmere på faktisk bruk av tilsynsordninger og forsøke å tolke brukstall i forhold til diskusjonen vi har hatt i tidligere deler av rapporten.

Opplysninger om bruk av tilsynsordninger er hentet fra undersøkelsen om Kvinners arbeid ute og hjemme (1980). Aldersgrensene brukt i dette avsnittet er forskjellige fra det vi har brukt tidligere, nemlig 8-10 år. Dette skyldes flere ting. For det første gjaldt spørsmålet i Kvinners arbeid ute og hjemme, bruk av tilsynsordninger bare for barn 10 år og under. Vi har også valgt å holde 7-åringer, dvs. barn som fylte 7 år i løpet av undersøkelsesåret, utenfor de fleste tabeller om bruk av tilsynsordninger. Grunnen til dette er at datainnsamlingen ble foretatt tidlig på året og tilsynsordningene registrert for 7 åringer gjaldt derfor det halve året før barna begynte på skolen.

Utvalget til undersøkelsen om kvinners arbeid består av kvinner i alderen 20 til 67 år. Tabellene som vi skal presentere, gjelder barn til disse kvinner. Disse barn utgjør ikke et representativt utvalg av alle barn. Barn til mannlige enslige forsørgere har ikke kommet med. Om lag 12 prosent av enslige forsørgere med barn 7-12 år er menn. Vi antar at yrkesaktiviteten er høyere blant mannlige enn blant kvinnelige enslige forsørgere og at andel barn med tilsynsordninger vil være høyere blant den først

nevnte enn den sistnevnte gruppe. I og med at barn til mannlige enslige forsørgere utgjør bare en liten andel av barn i alt, antas dette imidlertid ikke å påvirke resultatene i særlig grad.

Tabell 9 viser at 16 prosent av barn 8 til 10 år ble regelmessig passet av andre enn foresatte. Resultatene fra Levekårsundersøkelsen 1980 viser omtrent det samme resultatet (14 prosent). Blant 8-åringene hadde 23 prosent tilsyn av andre enn foresatte. Til sammenligning hadde 39 prosent av 7-åringene regelmessig tilsyn av andre enn foresatte i halvåret før skolestart. Blant 9-10 åringene hadde bare 13 prosent regelmessig tilsyn av andre enn foresatte.

Tabell 9. Barn i alderen 8 til 10 år i grupper for alder/morens arbeidstid, etter om de ble regelmessig passet av andre enn foresatte. Prosent

	I alt	Passer seg selv/passes bare av foresatte	Passes av andre	Tallet på observasjoner
Alle	100	84	16	390
<u>Alder</u>				
8 år	100	77	23	112
9-10 år	100	87	13	278
<u>Morens arbeidstid pr. uke</u>				
30 timer eller mer	100	67	33	110
20-29 timer	100	82	18	94
1-19 "	100	94	6	69
Ikke yrkesaktiv	100	94	6	117

K i l d e : Kvinner arbeid ute og hjemme. 1980.

Bruk av tilsynsordninger hadde som ventet en klar sammenheng med morens arbeidstid. Noe uventet er det kanskje at så mange barn med mødre som arbeidet 30 timer eller mer pr. uke ikke hadde tilsyn av andre enn foresatte (67 prosent). Likeledes er det noe uventet at så mange som 6 prosent av barna til ikke yrkesaktive mødre hadde en eller annen form for tilsynsordning.

6.2. Udekket tilsynsbehov?

Tall for faktisk bruk av tilsynsordninger (tabell 9) stemmer svært godt overens med vårt anslag "C.1" over tilsynsbehov (Tabell 8 for aldersgruppen 8-10 år). I følge definisjon C.1 har om lag 32 000 barn i alderen 8-10 år eller ca. 16 prosent behov for regelmessig tilsyn av andre enn foresatte. Tabell 9 viser at 16 prosent av barn i denne aldersgruppen har regelmessig tilsynsordning. Definisjon C bygger både på foresattes nåværende og ønsket arbeidssituasjon samt barnas evne til å passe seg selv. Vi kan selvsagt ikke vente at et hypotetisk behov basert på ønsket arbeidssituasjon skulle nedfelle seg i faktisk bruk av tilsynsordning. Denne gruppen er imidlertid liten, og dersom vi holder dem utenom påvirkes ikke anslag C.1 eller C.2 i nevneverdig grad.

Selv om andel med tilsynsbehov og andel som bruker tilsynsordninger er like store, betyr ikke dette nødvendigvis at tilsynsbehovet ut fra våre definisjoner blir dekket. Ser vi på barn med mødre som arbeider 30 timer eller mer pr. uke, finner vi for eksempel at bare 33 prosent brukte tilsynsordning mens vi har regnet med at 49 prosent av disse trengte tilsyn av andre enn foresatte. Forskjellen kan skyldes flere ting. Det kan skyldes at ektefeller i større grad enn antatt organiserer arbeidsdagen med forskyvninger av arbeidstid, o.l. dvs. arbeider til forskjellige tider på dagen for å begrense tiden barna er alene. Det kan skyldes at barn utvikler selvstendighet raskere enn antatt i figur 2. Eldre søsken kan spille en større rolle enn antatt mv. Det er også mulig at en del av avviket skyldes et udekket tilsynsbehov. Mangelen på tilbud på en tilsynsordning kan tvinge foresatte til å overlate barn til seg selv, før barna er modne for det. Foresatte kan også ha overvurdert barnas evne til å passe seg selv og ikke forsøkt å få i stand noen tilsynsordning.

Med unntak av denne gruppen som arbeider 30 timer eller mer er det lite som tyder på et udekket tilsynsbehov utfra foresattes vurdering. Barnepedagoger og andre fagfolk kan imidlertid vurdere barns tilsynsbehov anderledes enn foresatte gjør. Det kan tenkes at dette særlig ville gjelde vurdering av større barns behov for aktivt samvær. Tar vi utgangspunkt i behovstall beregnet bare på grunnlag av foresattes nåværende arbeidssituasjon i definisjon A, viser brukstall et stort udekket behov. Om lag 40 prosent av barn 8-10 år har behov for tilsyn utfra foresattes nåværende arbeidssituasjon (definisjon A.1), mens bare 16 prosent faktisk har tilsyn. Dette tilsvarer et udekket behov for tilsyn hos 50 000 barn i denne aldersgruppen alene.

6.3. Betalte tilsynsordninger

Vi antar at den potensielle etterspørselen etter en betalt ordning slik som fritidshjem, er størst blant dem som i dag betaler for barnas tilsyn. Det er rimelig å vente at dess mer tilsyn et barn trenger, dess oftere er tilsynsordningen betalt, og dess høyere betalingsstøtten er, dess større vil tilsynsbehovet være før tilbudet benyttes. Er et barn på grensen til å klare seg selv, vil foresatte lettere kunne organisere en eller annen form for ubetalt tilsyn, tilpasset barnets begrensede behov. Ubetalte ordninger er ikke uten kostnader i form av takknemlighetsgjeld, krav om gjenytelser mv. Likevel antar vi at forholdsvis få vil velge en betalt ordning dersom de har adgang til en ordning av tilsvarende kvalitet som er ubetalt. Skulle deres ubetalte løsning falle bort av forskjellige grunner, vil barnas behov måtte vurderes på nytt. Mange vil nok la barnet passe seg selv fram for å betale for tilsynet.

I undersøkelsen om Kvinners arbeid ute og hjemme ble det spurt om familien hadde noen betalt tilsynsordning. Spørsmålet gjaldt for familien som enhet, og vi må derfor se nærmere på familiens sammensetning for å kunne si noe om foresatte betaler for tilsyn for skolebarn 8-10 år. Tabell 10 viser at tilsyn er betalt for om lag halvparten av barna 8-10 år. (Resultatene fra Levekårsundersøkelsen 1980 viser omtrent det samme). Det er mer vanlig å betale for tilsyn for barn under skolealder.

Tabell 10. Mødre med tilsynsordninger for barn 0-10 år i grupper for alder på barna med tilsyn/antall barn med tilsyn, etter om husholdningen betaler for tilsyn eller ikke. Prosent

	I alt	Betaler	Betaler ikke	Tallet på observasjoner
Tilsyn bare for barn under 8 år ¹⁾	100	84	16	205
Tilsyn både for barn under 8 år og barn 8 år og over	100	86	14	21
Tilsyn bare for barn 8 år og over	100	48	52	33
<u>Antall barn som får tilsyn</u>				
1	100	79	21	186
2 eller flere	100	82	18	71

1) Barn som er 7 år og under har ikke begynt på skolen på intervjuetidspunktet.

Kilde: Kvinners arbeid ute og hjemme (1980).

Om lag 85 prosent av dem med tilsynsordninger for barn under 8 år, betaler for disse. Samlet månedlige tilsynsutgifter for dem med betalte tilsynsordninger for ett eller flere barn 8-10 år og ikke andre barn, var ca. 500 kr. Tallet på observasjoner er imidlertid svært lavt og resultatene usikre.

6.4. Type tilsynsordning

Tilsynsordninger gjaldt som oftest få timer pr. uke. Om lag en tredjedel av barn med tilsyn hadde tilsyn bare 1-15 timer pr. uke. Ordningene kjennetegnes også av fleksibilitet. Om lag en fjerdedel av barna med tilsyn hadde ordninger som varierte i timetall etter behov.

Tabell 11. Barn 8-10 år med tilsynsordning etter hvor mange timer pr. uke barnet vanligvis blir passet utenom skoletid av andre enn foresatte. Prosent

	I alt	1-15 timer	16-25 timer	26 timer og over	Timetall varierer etter behov	Uopp-gitt	Tallet på observa-sjoner
Alle barn	100	33	20	17	25	5	64

K i l d e : Kvinners arbeid ute og hjemme 1980.

Tabell 12 viser hva slags tilsynsordninger barna i alderen 8-10 år hadde. Besteforeldrene stod for mesteparten av tilsynet. Om lag 6 prosent av barna ble regelmessig passet av besteforeldrene. Ytterligere 4 prosent ble passet av andre slektninger, naboer eller venner til foresatte. Ordninger med hushjelp eller dagmamma ble brukt for om lag 5 prosent av barna. Tallene kan tyde på at hushjelp-ordninger er noe vanligere der moren arbeider på heltid. Tallet på observasjoner er imidlertid lavt og resultatene usikre.

Tabell 12. Andel av barn 8 til 10 år med forskjellige slags tilsynsordninger i grupper for morens arbeidstid. Prosent

	Passes av andre enn foresatte i alt	Passes av					Tallet på observa-sjoner
		Beste-foreldre	Andre slektn., naboer, venner	Hushjelp, dagmamma	Barne-hage	Annet	
Alle barn 8-10 år	16	6	4	5	1	2	390
<u>Morens arbeidstid pr. uke</u>							
30 timer eller mer	33	13	14	14	3	3	110
20-30 "	18	7	6	5	1	1	94
1-19 "	6	3	2	0	0	2	69
Ikke yrkesaktiv	6	1	3	2	1	2	117

K i l d e : Kvinners arbeid ute og hjemme (1980).

Bruk av tilsynsordninger varierer med morens utdanning. Dette skyldes nok tildels sammenhengen mellom utdanning og arbeidstid. Det kan også tolkes som tegn på forskjeller i oppfatninger av barnas tilsynsbehov. Tabell 13 viser hva slags tilsynsordninger de yrkesaktive mødre med forskjellig utdanningsnivå hadde for sine barn. Barn til yrkesaktive mødre med høy utdanning hadde oftere tilsynsordninger enn barn til yrkesaktive mødre med lav utdanning. Det var spesielt hushjelp og dagmamma som ble brukt oftest av dem med høy utdanning.

Tabell 13. Andel av barn 8-10 år med yrkesaktive mødre med forskjellige slags tilsynsordning i grupper for morens utdanning. Prosent

	Passes av andre enn foresatte i alt	Passes av					Tallet på barn
		Beste-foreldre	Andre slektn., naboer, venner	Hushjelp, dagmamma	Barne-hage	Annet	
<u>Morens utdanning</u>							
Bare grunnskoleutdanning	13	7	2	2	0	2	56
Utvidet almenutdanning uten yrkesutdanning	17	8	2	11	0	0	66
Utvidet almenutdanning med yrkesutdanning	26	10	6	10	2	3	149

K i l d e : Kvinners arbeid ute og hjemme (1980).

Bruk av tilsynsordninger varierte etter barnets alder. Barnehage/park var den viktigste ordningen for 7-åringer (halvåret før skolestart). Blant 8-åringer var dagmamma/hushjelpordninger og ordninger hvor besteforeldre passet barna omtrent like viktig. Blant de eldste barna dominerte uformelle ordninger med besteforeldre, andre slektninger, naboer og venner (tabell 14).

Tabell 14. Andel barn 7-10 år i ulike aldersgrupper med forskjellige slags tilsynsordninger. Prosent

Alder	Passes av andre enn foresatte i alt	Besteforeldre	Passes av andre slektn., venner, naboer	Hushjelp, dagmamma	Barnehage/park	Annet	Tallet på barn
7 år ¹⁾	39	8	6	12	24	1	124
8 "	23	7	5	8	4	1	112
9-10 "	13	6	3	3	0	1	278

1) Halvår for skolestart.

K i l d e : Kvinners arbeid ute og hjemme.

7 SAMMENDRAG OG KONKLUSJON

Statistisk Sentralbyrå har, som oppdrag fra Forbruker og administrasjonsdepartementet, prøvd å belyse behovet for tilsynsordninger for barn 7-12 år. Med tilsynsordninger menes her regelmessig tilsyn av andre enn foresatte for skolebarn før og/eller etter skoletid. Bakgrunnen for oppdraget er departementets forsøksvirksomhet med fritidshjem og deres behov for å kunne anslå behov for denne type ordning. På grunnlag av eksisterende datakilder ble Byrådet bedt om å belyse følgende punkter:

1. Beskrive variasjoner i foreldres arbeidstid etter barnas alder.
2. Gi et anslag over behov for tilsyn for barn 7-12 år basert på foreldrenes arbeidssituasjon.
3. Vurdere hvilken hindring mangelen på hjelp til barnepass utgjør for yrkesdeltaking.
4. Gi et anslag over udekket tilsynsbehov.
5. Beskrive hva slags tilsynsordninger barn har nå, betalingsordninger, variasjoner etter foreldrenes utdanning mv.

Tilsynsbehov er diskutert som et sammensatt begrep bestående av ansvaret for stell og kontrollfunksjoner, samt aktivt samvær med barn. Tilsynsbehovet sees i forhold til en selvstendigjøringsprosess der barn utvikler de nødvendige ferdigheter, vurderingsevne mv. til å passe seg selv i forskjellige situasjoner. Denne utviklingen antas å gå noe ujevnt med prøving og feiling både fra foresattes og barnas side. Det antas videre at det er vanskelig å vurdere hvor langt et barn har kommet i selvstendighetsutviklingen.

Kravene som stilles til barn som skal passe seg selv vil blant annet variere med barnas nærmiljø. Spesielt viktig er nok sosial trygghet, gode lekekamerater, eldre søsken og muligheten for å søke voksen kontakt og få hjelp i krisesituasjoner o.l.

Behovet for regelmessig tilsyn av andre enn foresatte henger som oftest sammen med foresattes yrkesaktivitet/skolegang og det fraværet fra hjemmet som disse gjøremål medfører. Dess lengre foresattes fravær utover skoletiden er, dess større må et barn være for å passe seg selv, og dess større er behovet for etablering av en eller annen regelmessig tilsynsordning.

Nåværende arbeidssituasjon til foresatte for barn 0-12 år belyses ved hjelp av datamaterialet fra arbeidskraftundersøkelsene i 1980, supplert med registeropplysninger om barnas alder. I 60 prosent av ekteparene med barn 0-12 år var begge ektefeller yrkesaktive. I 20 prosent arbeidet begge ektefeller 30 timer eller mer pr. uke. Tilsvarende tall for enslige forsørgere var 65 og 39 prosent. Det var en klar sammenheng mellom yrkestilpassing og alder på barna. Mens begge ektefeller var yrkesaktive i 45 prosent av alle ektepar med barn 0-3 år, var andelen 65 prosent hos ektepar med barn 11-12 år (tabell 1).

I mangel på et direkte mål på tilsynsbehov har vi laget indirekte mål for dette ved å se på foresattes nåværende og ønskede arbeidssituasjon og barnas evne til å passe seg selv. Resultatene vi har kommet fram til via forskjellige definisjoner av behov vises i tabell 15.

Tabell 15. Tilsynbehov for barn 7-12 år utfra forskjellige definisjoner av behov. 1 000

	A (Nåværende arbeidssituasjon)	B (Nåværende og ønsket arbeidssituasjon)	C (Nåværende og ønsket ar- beidssituasjon og barnas evne til å passe seg selv)
1. 20 timers grense	166 000	196 000	57 000
2. 30 timers grense	97 000	112 000	42 000

Definisjon A.

I første omgang forutsatte vi at alle barn 7-12 år hadde et behov for regelmessig tilsyn av andre enn foresatte dersom deres foresatte (begge foresatte) arbeidet over et viss antall timer pr. uke. To timegrenser ble brukt, en grense på 20 timer pr. uke eller mer (A.1) og en grense på 30 timer pr. uke eller mer (A.2). I alt var det 166 000 barn i alderen 7-12 år som kunne sies å ha et tilsynsbehov utfra definisjon A.1, og 97 000 barn utfra definisjon A.2.

Definisjon B.

Nåværende arbeidssituasjon må sees som resultat av en tilpassing av ønsker, forpliktelser og muligheter. Noen av dem som ikke er yrkesaktive eller som har kort deltidsarbeid (1-19 timer pr. uke), har nok valgt disse yrkestilpassinger blant annet fordi det ikke fantes andre løsninger for barnas tilsynsbehov enn at de passet barna selv. Vi har forsøkt å anslå størrelsesorden av tilsynsbehov ut fra ønsket arbeidssituasjon. Om lag 24 000 foresatte til barn 7-12 år var ikke yrkesaktive, men ønsket arbeid. Dersom disse skulle ta arbeid og ha omtrent den samme arbeidstid som dagens yrkesaktive, vil om lag 20 000 barn 7-12 år få behov for tilsynsordninger utfra en timegrense på 20 timer pr. uke. Med timegrense på 30 timer pr. uke, vil om lag 12 000 barn få behov for tilsyn.

Vi anslår på basis av opplysninger fra Deltidsundersøkelsen 1978 at 10-15 prosent av gifte kvinner med kort deltidsarbeid ønsker seg lengre arbeidstid. Om lag 4 prosent ønsket en arbeidstid på 30 timer eller mer pr. uke. Dersom disse kvinner skulle få oppfylt sine ønsker om lengre arbeidstid, vil det tilså at rundt regnet 10 000 barn ville ha behov for tilsyn ut fra 20 timers grensen, 3 000 barn utfra 30 timersgrensen.

Legger vi disse anslag sammen med anslagene basert på nåværende arbeidssituasjon, kommer vi fram til at 196 000 barn hadde behov for tilsyn ifølge definisjon B.1 og 112 000 barn ifølge definisjon B.2

Definisjon C.

En tredje definisjon av tilsynsbehov tar utgangspunkt i både foresattes nåværende og ønsket arbeidssituasjon og barnas evne til å passe seg selv.

I tidsnyttingsundersøkelsen 1980-81 ble foresatte bedt om å vurdere hvert barns evne til å passe seg selv i forskjellige situasjoner. Ifølge foresattes vurdering kunne nesten en tredjedel av alle 6-åringene, over halvparten av alle 7-åringene og praktisk talt alle barn 10 år og over passe seg selv noen timer (men ikke nødvendigvis regelmessig). På basis av disse tall har vi estimert andelen av barn i forskjellige aldersgrupper som kan 1) passe seg selv regelmessig noen timer og 2) passe seg selv regelmessig flere timer (Figur 2).

Ifølge definisjon C.1 hadde omlag 57 000 barn behov for regelmessig tilsyn av andre enn foresatte, mens ifølge definisjon C.2 hadde 42 000 barn behov for tilsyn.

Resultatene fra undersøkelsen om Kvinners arbeid ute og hjemme (1980) viser at om lag 16 prosent av barn 8-10 år regelmessig ble passet av andre enn foresatte (tabell 9). Våren før skolestart hadde 39 prosent av 7-åringene regelmessig tilsyn av andre enn foresatte, men blant 8-åringene (våren etter skolestart) var andelen med tilsynsordninger 23 prosent. Disse brukstall stemmer godt overens med behovanslag ifølge definisjon C.1 for de forskjellige aldersgrupper. Ser vi imidlertid på barn med mødre som arbeidet 30 timer eller mer pr. uke, finner vi at bare 33 prosent brukte tilsynsordning mens vi hadde regnet med at 49 prosent trengte tilsyn ifølge definisjon C.2. Det er flere mulige forklaringer på dette, blant annet at barna raskere enn antatt utvikler evnen til å passe seg selv over flere timer.

Forskjellen kan imidlertid også skyldes et udekket tilsynsbehov som foresatte i større eller mindre grad er klar over.

Hvis vi tar utgangspunkt i behovstall beregnet bare på grunnlag av foresattes nåværende arbeidssituasjon, (definisjon A), finner vi et stort udekket tilsynsbehov. Om lag 40 prosent av barn 8-10 år har behov for tilsyn ut fra foresattes nåværende arbeidssituasjon ifølge definisjon A.1 mens bare 16 prosent faktisk hadde tilsynsordning (tabell 9). Dette svarer til et udekket tilsynsbehov i denne aldersgruppen alene på 50 000 barn.

Omtrent halvparten av dem som har tilsynsordninger for barn 8-10 år betaler for disse (tabell 10). Tilsynsordningene gjaldt ofte bare få timer pr. uke eller varierte fra uke til uke etter behov (tabell 11). Besteforeldrene og andre slektninger/naboer sto for mesteparten av tilsynet. Av alle barn 8-10 år ble 10 prosent passet av disse. Om lag 5 prosent av barn 8-10 år blir passet av dagmamma/hushjelp (tabell 12).

Til slutt kommer vi tilbake til spørsmålet som vi begynte med, nemlig behovet for fritidshjems-plasser. Vi har innledningsvis sagt at etterspørselen etter fritidshjems-plasser ikke kan anslås uten en vurdering av fordelene og ulempene med alle aktuelle løsninger av barnas tilsynsbehov. Fritidshjem kan sees som en ny tjeneste som skal lanseres på et marked av potensielle brukere. Det mest umiddelbare markedet for fritidshjems-plasser er blant dem som har et bevisst tilsynsbehov. Fritidshjem vil etterspørres i den grad det er konkurransedyktig i forhold til andre løsninger.

Et annet og mer langsiktig marked for fritidshjem er blant dem som i dag ikke har et bevisst tilsynsbehov. Her tenker vi på familier med yrkesaktive foresatte hvor barna passer seg selv i foresattes fravær. Lanseringen av fritidshjemstilbud i denne gruppen vil først og fremst måtte rettes mot holdninger til behovet for tilsynsordninger generelt, at barn ikke har godt av å passe seg selv i dagens nærmiljø osv.

Hvordan behovet for tilsynsordninger generelt vil utvikle seg i fremtiden, er det selvsagt vanskelig å si noe om. Men utvikling i gifte kvinners yrkesaktivitet, og endringer i fruktbarhet er faktorer som vil være av betydning. I dag tilpasser de fleste mødre sin arbeidstid etter barnas situasjon. Tilsynsordninger brukes i svært liten grad for skolebarn. Kort og langt deltidsarbeid er de dominerende yrkestilpassninger. Økningen i gifte kvinners yrkesaktivitet i 70 årene har først og fremst vært i deltidarbeid. Forskyvninger mot lengre ukentlig arbeidstid ville ha større konsekvenser for tilsynsbehovets omfang.

Like viktig som endringer i det generelle tilsynsbehovet er endringer i hvilke type ordninger som brukes. Tilgangen på uformelle ordninger kan tenkes å bli mindre i fremtiden. I dag er de fleste tilsynsordningene uformelle ordninger med slektninger, naboer, mv. Besteforeldre, og særlig da bestemødre spiller en sentral rolle. Men det er et spørsmål hvor mange av morgendagens bestemødre som vil være tilgjengelige for slike oppgaver? De ventes i stadig større grad å være yrkesaktive selv i de årene deres barnebarn begynner på skole. Naboer, andel slektninger mv. ventes også i større grad å være utilgjengelig for slike ulønnede tilsynsoppgaver.

LITTERATUR

Gåsemyr, S. (1970) "Innføring av familienummer systemet i nye meldingsrutiner fra 1/11-1970". SG/LHT 25/8-1970. Rundskriv Statistisk Sentralbyrå.

Iversen, Gunvor. (1982) Arbeidsmiljø 1980, Statistisk Sentralbyrå. Rapport 82/4.

Norges offisielle utredninger 1979/20. Forsøk med fritidshjem.

Statistisk Sentralbyrå (1975): Folke- og bolig telling 1970 Hefte IV. Familier og husholdninger.

Statistisk Sentralbyrå (1982): Levekårsundersøkelsen 1980, NOS.

Statistisk Sentralbyrå (1981): Kvinners arbeid, NOS.

Statistisk Sentralbyrå (1982): Tidsnyttingsundersøkelsen 1980-81, NOS.

BEARBEIDINGEN AV ARBEIDSKRAFTSUNDERSØKELSENE I 1980

Det er blitt benyttet flere datakilder i rapporten, og en del kommentarer er knyttet til disse i teksten. I dette vedlegget skal vi gi en nærmere beskrivelse av vår hoveddatakilde Arbeidskraftsundersøkelsene i 1980, og bearbeidingen av disse.

1.1. Generelt om AKU-utvalgene

Utvalgene til arbeidskraftsundersøkelsene er trukket i to trinn. Til trekkingen på første trinn er nyttet en inndeling av hele landet i et sett utvalgsområder. Utvalgsområdene er kommuner. Kommuner som har færre enn 3 000 innbyggere er slått sammen med andre kommuner.

Utvalgsområdene er først gruppert etter landsdel og region. Innen hver av disse grupperingene er byer med mer enn 30 000 innbyggere tatt ut som egne strata. De øvrige utvalgsområdene er stratifisert etter kommunetype (dvs. næringsstruktur og sentralitet) og innebyggertall.

For hvert av de 102 strata er det trukket ett utvalgsområde. Trekkingen på første trinn foregikk ved at utvalgsområder som utgjorde egne strata ble trukket ut med 100 prosent sannsynlighet. Utvalgsområdene innen de øvrige strata ble trukket ut med en sannsynlighet proporsjonal med innbygger-tallet i det enkelte området.

Innen hvert uttrukket utgangsområde trekkes så på annet trinn bo-husholdning tilfeldig via adresser til personer i utvalgsregisteret.

Til hver undersøkelse blir det på denne måten trukket ut nærmere 6 000 bo-husholdninger med i alt vel 11 000 personer i arbeidsfør alder (dvs. 16-74 år). De husholdninger som blir trukket ut, er med i undersøkelsene to kvartaler på rad, og deretter de to samme kvartaler i året etter.

1.2. Frafall AKU 1980

Tallet på personer som ikke treffes hjemme, som nekter å la seg intervju, som er syke eller som vi av andre årsaker ikke får opplysninger om, varierte mellom 11,1 til 13,5 prosent i de forskjellige kvartaler i 1980. Det er svært liten forskjell på frafall blant menn og kvinner. Nekting har vært årsak til om lag 38 prosent av de manglende oppgavene, mens om lag 35 prosent av frafallet gjelder personer som det ikke var mulig å treffe.

Om lag 75 prosent av dem som er med i undersøkelsene gir opplysninger selv. Resten av intervjuobjektene får en opplysninger om ved å spørre andre husholdningsmedlemmer med godt kjennskap til vedkommende.

Arbeidskraftsundersøkelsene i 1980

1980	Frafallsprosent	Tallet på personer en har fått oppgaver fra
1. kvartal	13,5	9 977
2. kvartal	12,2	10 225
3. kvartal	11,1	10 425
4. kvartal	11,1	10 168

1.3. Videre bearbeiding

For å bruke arbeidskraftsundersøkelsene til å studere arbeidssituasjon til foresatte med barn 7-12 år måtte arbeidskraftsdata suppleres med registeropplysninger. I arbeidskraftsundersøkelsene blir det registrert hvor mange barn det er under 16 år i husholdningen og eventuelt yngste barns alder. Intervjupersonens slektskapsforhold til disse barna blir ikke registrert, heller ikke alder til hvert barn under 16 år dersom det finnes flere. Disse opplysningene finnes imidlertid i registrene som utvalgene blir trukket fra.

Vi har tatt utgangspunkt i personer som har vært med i arbeidskraftsundersøkelsene minst et av de fire kvartaler i 1980. (Som nevnt tidligere er personer med 4 ganger i alt.) Av praktiske grunner har vi sett bort fra dem som var med i undersøkelsen for tredje eller fjerde gang i 1. eller 2. kvartal 1980. Utvalgene som disse personer tilhørte, ble trukket i 1978 eller januar 1979. Utvalgsregistrene oppbevares bare for to år og disse registrene var slettet før arbeidet med denne rapporten var kommet i gang. Dette skader ikke representativiteten av det gjenstående utvalg av personer, men kan ha betydning for fordeling av personer over året. Første og annet kvartal ble noe underestimert i forhold til tredje og fjerde kvartal, men dette antas ikke å ha noen praktisk betydning. For personer som var med i arbeidskraftsundersøkelsene to kvartaler i 1980, ble det valgt tilfeldig hvilket av de to kvartaler opplysningene skulle hentes fra.

Utvalgsregisterene som disse personer skulle kobles til, et såkalt 10-prosentregister, omfatter ikke alle personer bosatt i utvalgsområdene, men dekker fra 10 til 100 prosent av de bosatte, avhengig av hvilket utvalgsområde det er snakk om.

Til koblingen ble det brukt familienummer. (Gåsemyr 1970). De som var enten hovedperson eller ektefelle med egne eller adoptivbarn 0-12 år ble påført opplysninger om hvert barns fødselsår. Personer som ikke var registrert som foresatte til barn i denne aldersgruppen, og personer som ikke var med i utvalgsregistrene, ble ikke tatt med i det videre arbeid.

Vi tok utgangspunkt i et utvalg av 18 935 personer 16-74 år som hadde blitt intervjuet i forbindelse med AKU 1980. Av disse tilhørte 6 514 personer husholdninger med barn under 16 år. Blant disse var det 4 823 personer som var oppført i registrene som foresatte til barn 0-12 år. 1 224 personer var oppført i registrene som barn selv eller som hovedpersoner uten barn. 467 av de 6 514 personer som ble intervjuet i AKU og som tilhørte husholdninger med barn under 16 år, var ikke oppført i utvalgsregistrene som AKU-utvalgene opprinnelig ble trukket fra. Disse personer vil dels være fra nyinnflyttede husholdninger som erstattet husholdninger som hadde flyttet fra de uttrukne adresser. I andre tilfeller utgjør disse personer egne familieenheter som deler bo-husholdning med den uttrukne familien, men var blant de 0-90 prosent av bosatte i utvalgsområdet som ikke er med i utvalgsregisteret.

Det er vanskelig å vurdere representativiteten til det endelige utvalg av 4 823 foresatte til barn 0-12 år som vi står igjen med. Utvalget er avledet i flere trinn, og hver av disse kan være be-
heftet med svakheter, uten at disse nødvendigvis gjelder det endelige utvalget.

I de opprinnelige AKU-utvalgene har personer fra husholdninger som består av flere familiekjerner, en høyere sannsynlighet for å bli trukket ut enn andre personer. Vi venter ut fra dette at enslige forsørgere/samboende er noe overrepresentert i AKU-utvalgene i forhold til gifte og at foresatte i spredtbygde strøk er noe overrepresentert i forhold til tettbygd strøk. (NOS Folke- og bolig telling 1970. Hefte IV Familier og husholdninger).

Vi har tatt utgangspunkt i et utvalg av personer som ble intervjuet i AKU, dvs. i et netto utvalg etter frafall. Dersom frafallet, som var på ca. 12 prosent, var spesielt stort i bestemte grupper, vil dette føre til utvalgsskjevheter.

Registertilkoblingen representerer også en mulig svakhet. "Tilbakekoblingssannsynlighet" for personer indirekte trukket til AKU vil variere mellom ca. 0.1 og 1.0 etter utvalgsområde. De 467 personer som ikke var med i utvalgsregistrene skiller seg antagelig ut fra resten ved f.eks. at forholdsvis mange er nyinnflyttere og mange tilhører husholdninger med flere familiekjerner.

Vi regner ikke med at svakhetene knyttet til de forskjellige trinn i avledningen av vårt endelige utvalg spiller noen vesentlig rolle for resultatene i denne publikasjonen.

1.4. Enkelte kjennemerker

Arbeidssituasjon

Personer klassifiseres etter deres tilknytting til arbeidsmarkedet i løpet av en bestemt uke (undersøkelsesuke). Som yrkesaktive regner vi personer som utførte minst en times inntektsgivende arbeid i undersøkelsesuken eller som var midlertidig borte fra inntektsgivende arbeid i undersøkelsesuken på grunn av sykdom, ferie o.l.

Ikke yrkesaktive personer som har oppgitt at viktigste gjøremål i undersøkelsesuken var førstegangs militærtjeneste, sivilarbeidstjeneste eller studier, antas å bruke 30 timer eller mer pr. uke til sitt viktigste gjøremål. Disse personer er blitt slått sammen med yrkesaktive som utførte 30 timer eller mer i undersøkelsesuken i enkelte tabeller. Det er gjort oppmerksom på dette i teksten.

Alder

Alder er beregnet i fylte år pr. 31. desember 1980.

Ekteskapelig status

Som enslige forsørgere regnes ugifte, før gifte og samboende med barn.

1.5. Estimeringsmetode

Tallet på barn i alt for hver alderskohort er kjent fra befolkningsstatistikken. Vi har forutsatt at utvalget av barn er et selvveiende utvalg. Antall barn i alt i hver aldersgruppe er fordelt proporsjonalt med andelen barn i utvalget som har gifte, eventuelt enslige forsørgere som foresatte. Barna fordeles videre proporsjonalt etter andelen i de forskjellige grupper med forskjellige arbeids-situasjon. Tabell a viser totaltall, prosenttall fra utvalget og estimerte tall for befolkning i de forskjellige aldersgrupper.

Tabell a. Barn i forskjellige aldersgrupper. Totalbefolkning, utvalget og estimerte tall

	Totalbefolkning pr. 31. desember 1980 ¹⁾	Utvalget			Estimerte tall 1 000		
		I alt	Barn til gifte	Barn til enslige forsørgere	I alt	Barn til gifte	Barn til enslige forsørgere
7-12 år i alt	391 440	2407	2146	261	391	347	44
7 "	61 489	378	339	39	61	54	7
8 "	64 402	384	341	43	64	57	7
9-10 "	130 433	795	710	85	130	117	113
11-12 "	135 116	850	756	94	135	121	14

1) K i l d e : NOS Folkemengden etter alder og ekteskapelig status 31. desember 1980.

Tallet på foresatte med barn 7-12 år er ikke kjent fra befolkningsstatistikk. Dette har vi måttet estimere utfra antall barn og foresatte i utvalget og antall barn i befolkningen i alt.

	Total befolkning pr. 31. desember	Utvalget	Estimert tall 1 000
Barn 7-12 år i alt	391 440	2 407	391
Antall foresatte1)	3 333	536

1) Tall mangler.

Utkommet i serien Rapporter fra Statistisk Sentralbyrå (RAPP) - ISSN 0332-8422

Trykt 1981

- Nr. 81/1 Erling J. Fløttum: National Accounts of Norway System and Methods of Estimation
Sidetall 101 Pris kr 15,00 ISBN 82-537-1555-2
- 81/2 Referansearkiv for naturressurs- og forurensningsdata 2. utgave Sidetall 424
Pris kr 20,00 ISBN 82-537-1233-2
- 81/3 Nils Håvard Lund: Byggekostnadsindeks for boliger Sidetall 127 Pris kr 15,00
ISBN 82-537-1232-4
- 81/4 Anne Lise Ellingsæter: Intervjuernes erfaringer fra arbeidskraftundersøkelsene
Rapport fra 99 intervjuere Field Work Experiences with the Labour Force Sample
Survey Reports from 99 Interviewers Sidetall 40 Pris kr 10,00 ISBN 82-537-1234-0
- 81/5 Bjørn Kjensli: Strukturundersøkelse for bygg og anlegg Vann- og kloakkanlegg
Sidetall 62 Pris kr 15,00 ISBN 82-537-1235-9
- 81/6 Erling Siring og Ib Thomsen: Metoder for estimering av tall for fylker ved hjelp av
utvalgsundersøkelser Sidetall 42 Pris kr 10,00 ISBN 82-537-1509-9
- 81/7 Arne Ljones og Hans Viggo Sæbø: Temperaturkorrigering av energiforbruket
Sidetall 43 Pris kr 10,00 ISBN 82-537-1507-2
- 81/8 Morten Reymert: En analyse av faktorinnsatsen i Norges utenrikshandel med utvik-
lingsland og industriland Sidetall 55 Pris kr 15,00 ISBN 82-537-1506-4
- 81/9 Petter Longva: A System of Natural Resource Accounts Eit rekneskapssystem for
naturressursar Sidetall 26 Pris kr 10,00 ISBN 82-537-1540-4
- 81/10 Stein Erland Brun: Tilgangen på arbeidskraft i fylkene for årene 1971 - 1979
Sidetall 72 Pris kr 15,00 ISBN 82-537-1514-5
- 81/11 Eva Ivås og Kjell Roland: MODIS IV Detaljerte virkningstabeller for 1979
Sidetall 264 Pris kr 20,00 ISBN 82-537-1515-3
- 81/12 Helge Brunborg, Jan Mønnesland og Randi Selmer: Framskrivning av folkemengden etter
ekteskapelig status Sidetall 75 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-1541-2
- 81/13 Adne Cappelen: Importinnhold i sluttleveringer Sidetall 20 Pris kr 10,00
ISBN 82-537-1545-5
- 81/14 MODIS IV Dokumentasjonsnotat nr. 16 Endringer i utgave 78-1 og 79-1 Sidetall 100
Pris kr 15,00 ISBN 82-537-1549-8
- 81/15 Skatter og overføringer til private Historisk oversikt over satser mv. Årene
1969 - 1981 Sidetall 74 Pris kr 15,00 ISBN 82-537-1554-4
- 81/16 Helgeturer 1978/79 Sidetall 23 Pris kr 10,00 ISBN 82-537-1560-9
- 81/17 Roy Østensen: Eie og bruk av personbil Foreløpige tall for 1979 og 1. kvartal 1980
Sidetall 42 Pris kr 10,00 ISBN 82-537-1566-8
- 81/18 Svein Homstvedt, Øyvind Lone og Tore Nesheim: Jordbruksareal ifølge jordregister og
utvalgstillinger. Metodiske forskjeller belyst med materiale fra Trøgstad kommune
Sidetall 62 Pris kr 15,00 ISBN 82-537-1598-6
- 81/19 Arne Faye: Holdninger til norsk utviklingshjelp 1980 Sidetall 62 Pris kr 15,00
ISBN 82-537-1562-5
- 81/20 Knut Fredrik Strøm: Konkurser i industri og varehandel Utvikling, hyppighet og
omfang Sidetall 31 Pris kr 10,00 ISBN 82-537-1569-2
- 81/21 Frank Foyn: Miljøverninvesteringer i industrien. Problemer ved kartlegging av
data Sidetall 34 Pris kr 10,00 ISBN 82-537-1591-9

Utkommet i serien Rapporter fra Statistisk Sentralbyrå (RAPP) - ISSN 0332-8422 (forts.)

Trykt 1981

- Nr. 81/22 Petter R. Koren: Etterspørrelse etter energi i norsk industri Sidetall 27
Pris kr 10,00 ISBN 82-537-1592-7
- 81/23 Harald Bergland og Adne Cappelen: Produktivitet og sysselsetting i industrien
Sidetall 75 Pris kr 15,00 ISBN 82-537-1600-1
 - 81/24 Levekårsundersøkelsen 1980 Dokumentasjon Del I Sidetall 67 Pris kr 15,00
ISBN 82-537-1612-5
 - 81/25 Tor Haldorsen: Norske ferieformer Sidetall 112 Pris kr 15,00 ISBN 82-537-1611-7
 - 81/26 Aktuelle skattetal 1981 Current Tax Data Sidetall 46 Pris kr 10,00
ISBN 82-537-1610-9
 - 81/27 Tiril Vogt: Planregnskap Ressursregnskap for fysisk planlegging Sidetall 70
Pris kr 15,00 ISBN 82-537-1614-1
 - 81/28 Figurer i publikasjoner Sidetall 115 Pris kr 15,00 ISBN 82-537-1628-1
 - 81/29 Tor Skoglund: Utprøving av modellen REGION mot fylkesfordelte nasjonalregnskapsdata
for perioden 1973 - 1976 Sidetall 42 Pris kr 10,00 ISBN 82-537-1626-5
 - 81/30 Adne Cappelen, Erik Garaas og Svein Longva: MODAG En modell for makroøkonomiske
analyser Sidetall 70 Pris kr 15,00 ISBN 82-537-1630-3
 - 81/31 Torstein Bye og Tor Eivind Høyland: Inntektsbegreper - Inntektsfordeling
Sidetall 43 Pris kr 10,00 ISBN 82-537-1639-7
 - 81/32 Totalregnskap for fiske- og fangstnæringen 1977 - 1980 Sidetall 39 Pris kr 10,00
ISBN 82-537-1634-6
 - 81/33 Erik Bjørn: Estimating Seemingly Unrelated Regression Models from Incomplete
Cross-Section/Time-Series Data Sidetall 32 Pris kr 10,00 ISBN 82-537-1635-4
 - 81/34 Eva Ivås og Kjell Roland: MODIS IV Detaljerte virkningstabeller for 1980
Sidetall 272 Pris kr 20,00 ISBN 82-537-1636-2
 - 81/35 Sigurd Tveitereid og Jan Lædre: Markedsindikatorer for norsk eksport Sidetall 47
Pris kr 15,00 ISBN 82-537-1645-1

Trykt 1982

- Nr. 82/1 Tor Haldorsen og Gunvor Iversen: Praktiske eksempler på måling av latente variable:
Sammenhengen mellom subjektive og objektive indikatorer på arbeidsforhold
ISBN 82-537-1649-4 ISSN 0332-8422
- 82/2 Jan Mønnesland, Helge Brunborg og Randi Selmer: Inngåelse og oppløsning av ekteskap
etter alder og varighet Formation and Dissolution of Marriage by Age and Duration
Sidetall 77 Pris kr 15,00 ISBN 82-537-1650-8
 - 82/3 Ole K. Hovland og Håvard Røyne: En revidert versjon av skattemodellen LOTTE
Sidetall 63 Pris kr 15,00 ISBN 82-537-1648-6
 - 82/4 Gunvor Iversen: Arbeidsmiljø 1980 Noen hovedresultater Sidetall 79
Pris kr 15,00 ISBN 82-537-1715-6
 - 82/5 Naturressurser 1981 Sidetall 29 Pris kr 10,00 ISBN 82-537-1651-6
 - 82/6 Stein Erland Brun: Nettoflytting og arbeidsmarked i fylkene En foreløpig analyse av
sammenhengen Sidetall 68 Pris kr 15,00 ISBN 82-537-1718-0
 - 82/7 Øystein Engebretsen: Arealbruk i norske byer og tettsteder Sidetall 183
Pris kr 15,00 ISBN 82-537-1720-2
 - 82/8 Attitudes to Norwegian Development Assistance Sidetall 68 Pris kr 15,00
ISBN 82-537-1719-9
 - 82/9 Rolf Aaberge: Om måling av ulikskap Sidetall 73 Pris kr 15,00 ISBN 82-537-1721-0

Utkommet i serien Rapporter fra Statistisk Sentralbyrå (RAPP) - ISSN 0332-8422 (forts.)

Trykt 1982

- Nr. 82/10 Arne S. Andersen: Levekårsundersøkelsen 1980 Dokumentasjon Del II Sidetall 88
Pris kr 15,00 ISBN 82-537-1722-9
- 82/11 Audun Rosland: Forbruk av fast brensel i husholdninger 1960 - 1980 Sidetall 41
Pris kr 10,00 ISBN 82-537-1735-0
- 82/12 Bjørn Kjensli: Strukturundersøkelse for bygg og anlegg Industribygg Sidetall 58
Pris kr 15,00 ISBN 82-537-1732-6
- 82/13 Liv Argel: Statistikkbrugerundersøkelsen 1980-81 Resultater fra en postundersøkelse
om bruk og vurdering av offisiell statistikk Sidetall 91 Pris kr 15,00
ISBN 82-537-1748-2
- 82/14 Vetle Hvidsten og Kåre Kalstad: Nasjonalregnskap 1975 - 1976 Inntekts- og kapital-
konti System og beregningsmetoder Sidetall 84 Pris kr 15,00 ISBN 82-537-1745-8
- 82/16 Per Skagseth: Det norske nasjonalregnskapet Dokumentasjonsnotat nr. 12 Beregning
av investering, realkapital og kapitalslit Sidetall 50 Pris kr 10,00
ISBN 82-537-1756-3
- 82/18 Susan Lingsom: Behov for tilsynsordninger for barn 7-12 år Sidetall 32
Pris kr 10,00 ISBN 82-537-1772-5

Pris kr 10,00

Publikasjonen utgis i kommisjon hos H. Aschehoug & Co. og
Universitetsforlaget, Oslo, og er til salgs hos alle bokhandlere.

ISBN 82-537-1772-5
ISSN 0332-8422